

MAMY PRAWA!

... DO OSOBY BLISKIEJ

W obowiązującym w Polsce porządku prawnym jednym z podstawowych praw kobiety - pacjentki jest prawo do obecności osoby towarzyszącej. Aby osoba taka była dobrym i świadomym wsparciem dla kobiety, powinna znać swoje prawa i obowiązki.

W ustawodawstwie osoba towarzysząca kobiecie przy porodzie jest określana jako **osoba bliska**. Może to być każda osoba wskazana przez rodzącą, bez względu na pokrewieństwo (np. mąż, partner, przyjaciółka, doula).

„osoba bliska - małżonek, krewny lub powinowaty do drugiego stopnia w linii prostej, przedstawiciel ustawowy, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu lub osoba wskazana przez pacjenta.” (Art. 3.2 Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta)

FUNDACJA
Matecznik

www.fundacjamatecznik.pl
www.facebook.com/FundacjaMatecznik
kontakt@fundacjamatecznik.pl

PRAWO DO OBECNOŚCI PRZY KOBIECIE

„na życzenie pacjenta przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych może być obecna osoba bliska” (Art. 21 UoPPiRPP)

Prawo do wskazania przez kobietę osoby bliskiej jako towarzysza/towarzyszki porodu wynika bezpośrednio z Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (dalej: UoPPiRPP). Wyjątkiem jest zagrożenie epidemiczne lub bezpieczeństwo zdrowotne pacjenta. Z tego też powodu niewiele szpitali w Polsce umożliwia towarzyszenie podczas cięć cesarskich. Sporadycznie zdarzają się czasowe zakazy towarzyszenia przy porodach związane z epidemiami, np. grypy. Obecność osoby bliskiej nie powinna być ograniczona w przypadku porodów na tzw. traktach porodowych, gdzie kobiety rodzą w boksach, a nie w pojedynczych salach. Personel medyczny powinien umożliwić kobiecie poród z wybraną osobą oraz jednocześnie zadbać o poczucie intymności innych rodzących.

Mąż, partner, doula czy inna osoba towarzysząca kobiecie może być z nią przez cały czas, od izby przyjęć, podczas badania przez lekarza i na sali porodowej. Bezprawnym jest wypraszanie osoby bliskiej podczas interwencji medycznych (np. użycie próżnościągu czy szycie krocza).

Wymiana osób towarzyszących podczas porodu możliwa jest zawsze. Jeżeli kobiecie przez część porodu towarzyszy jedna osoba, a druga chce ją zmienić, personel medyczny nie powinien tego utrudniać.

STANDARD OKOŁOPORODOWY O OSOBIE BLISKIEJ

Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej (dalej: Standard lub SOOO), czyli najważniejszy w Polsce akt prawny dla kobiet w okresie okołoporodowym, wymienia osobę bliską kilkakrotnie. Podkreślone zostało, że osobie tej również należy się wsparcie i informacje udzielane przez personel medyczny. Za zgodą pacjenta osoba taka może domagać się informacji o stanie zdrowia rodzącej. Co ważne, prawa takiego nie mają wszyscy członkowie rodziny kobiety, tylko te osoby, które ona wskazała.

Osobną kwestią jest dostęp do dokumentacji medycznej dla osoby bliskiej – do tego potrzebne jest dodatkowe upoważnienie.

§ „Zadania osoby sprawującej opiekę obejmują w szczególności (...) wsparcie rodzącej oraz jej osoby bliskiej.”(I.8.7S000)

„W ramach prowadzenia I okresu porodu osoba sprawująca opiekę jest obowiązana do (...) nawiązania i utrzymania kontaktu z rodzącą i osobą bliską.”(IX.3.2S000)

„Metody niefarmakologiczne łagodzenia bólu porodowego są stosowane przez położną (...) lub przez osobę bliską.”(VII.9S000)

Położna podstawowej opieki zdrowotnej (dawniej: środowiskowa) również jest zobowiązana udzielać informacji osobie bliskiej. Czuwa także, by taka osoba była dobrym wsparciem dla położnicy.

§ „Podczas wizyt położna w szczególności (...) ocenia możliwości udzielenia pomocy i wsparcia położnicy ze strony osoby bliskiej, (...) udziela osobie bliskiej informacji (...) oraz wskazuje instytucje, w których osoba bliska może uzyskać stosowną pomoc.”(XIV.10.5i19S000)

Wszystkie powyższe zapisy świadczą o tym, że osoba bliska jest istotna zarówno w porodzie, jak i położu. Powinna być informowana o przebiegu porodu oraz odpowiednio zaopiekowana. Jest upoważniona do zadawania pytań i domagania się wyczerpującej informacji. Może masować rodzącą i stosować inne niefarmakologiczne metody łagodzenia bólu.

Standard nie reguluje liczby osób towarzyszących przy porodzie, używa jedynie sformułowania w liczbie pojedynczej. Większość szpitali w Polsce ustaliło w wewnętrznych regulaminach, że kobiecie przy porodzie towarzyszy **jedna osoba**. W przypadku, gdy kobiecie zależy na dwóch osobach towarzyszących, warto napisać prośbę do dyrekcji szpitala, a w razie odmowy pismo do Rzecznika Praw Pacjenta.

Obecność osoby towarzyszącej przy porodzie jest zagwarantowana prawem, także **powinna być bezpłatna**.

OSOBA BLISKA A ŚWIADOMA ZGODA

Osoba towarzysząca może być wspaniałym wsparciem podczas porodu, jednak nie może podejmować za rodzicą decyzji. Zgody lub odmowy na procedury medyczne wyrażone przez osobę towarzyszącą nie mają mocy prawnej. **To kobieta, jako pacjentka, ma prawo do wyrażania świadomej zgody lub odmowy.** W przypadku, gdy kobieta nie jest w stanie zdecydować sama o sobie (np. zemdląca i konieczne jest przeprowadzenie zabiegu czy operacji, a zwłoka zagrażałaby zdrowiu lub życiu pacjenta), decyzję podejmuje lekarz, najlepiej po konsultacji z innym specjalistą (Art. 34 Ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty).

Osoba towarzysząca może przypominać kobiecie jej wizję porodu, motywować w chwilach zwątpienia, zadawać pytania położnym i lekarzom, tak by kobieta mogła sama podjąć świadomą decyzję w przypadku proponowanych interwencji.

OSOBA BLISKA A DZIECKO

W przypadku związków niemałżeńskich, warto uznać ojcostwo przed porodem. Pozwoli to parze wybrać nazwisko, jakie ma nosić ich potomek, a mężczyźnie uzyskać pełne prawa jako rodzic.

Ojciec noworodka ma takie same prawa jak matka w kwestii decydowania o dziecku (np. zgody na interwencje medyczne). Przy braku jednomyślności, decyzję podejmuje sąd opiekuńczy.

W przypadku rozdzielenia matki i dziecka po porodzie, osoba bliska może być obecna przy dziecku przez 24 godziny na dobę. Reguluje to m.in. Europejska Karta Praw Dziecka w Szpitalu. Najczęściej jest to ojciec dziecka, ale może to być każda inna osoba wskazana przez rodziców (np. gdy kobieta rodziła ze swoją siostrą, a noworodek jest zabierany na obserwację, może mu towarzyszyć jego ciocia).

Po operacji cięcia cesarskiego lub w innym przypadku, gdy kobieta nie może trzymać dziecka, **ojciec może je kangurować** (czyli trzymać nagie dziecko na swojej nagiej klatce piersiowej), jeżeli stan noworodka na to pozwala. Prawo to nie zostało nigdzie wprost zapisane, ale ojciec jako osoba bliska może być z dzieckiem cały czas, trzymać je i przytulać. Kangurowanie przez matkę lub przez ojca niesie szereg korzyści dla noworodka (ciepło, flora bakteryjna, łagodne „przejście” do świata zewnętrznego).

DODATKOWA OPIEKA PIELĘGNACYJNA

Dodatkowa opieka pielęgnacyjna jest to każda niemedyczna opieka nad pacjentem. Może być to więc pomoc w zmianie pozycji, wstaniu z łóżka, karmieniu, ubieraniu się czy korzystaniu z toalety.

„Pacjent ma prawo do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej”
(Art. 34 UoPPiRPP)

Opiekę taką zapewnia sobie pacjent sam i sam ponosi jej koszty (np. w przypadku wynajęcia prywatnej opiekunki lub pokrycie kosztów zużycia mediów przez taką osobę). Wyjątkiem jest opieka sprawowana nad dzieckiem i osobą o dużym stopniu niepełnosprawności. W takiej sytuacji opiekunowie nie powinni być obciążani kosztami (Art. 35.4 UoPPiRPP).

Położnicy również należy się dodatkowa opieka pielęgnacyjna, zwłaszcza że kobiety po porodzie często potrzebują pomocy, niekiedy przez całą dobę. Zapis w UoPPiRPP daje kobiecie prawo do obecności osoby bliskiej także poza godzinami odwiedzin, również w nocy. **Regulamin szpitalny ustalający godziny odwiedzin nigdy nie może stać ponad ustawami i rozporządzeniami.**

W praktyce, personel medyczny często zgadza się na odwiedziny poza wyznaczonymi godzinami.

FUNDACJA
Matecznik

Chcesz dowiedzieć się więcej?

Zapraszamy na stronę:

www.fundacjamatecznik.pl

Znajdziesz tam szereg publikacji
o tematyce praw w okresie okołoporodowym

Potrzebujesz pomocy prawnej?

Złamano Twoje prawa?

Napisz do nas:

kontakt@fundacjamatecznik.pl

Udzielamy bezpłatnego wsparcia
prawnego i psychologicznego